

DOI: 10.7251/VJRS1302245R

UDK 619(497.6Republika Srpska)(71)

С. Росић-Бањанин¹

ОБЈЕКТИВАН ОСВРТ НА ВЕТЕРИНАРСКУ СЛУЖБУ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ И КАНАДЕ

Кратак садржај

Налазимо се на прекретници ветеринарске службе у Републици Српској. Европска унија врши притисак на побољшање службе и тражи бољу контролу кретања животиња, како у оквиру граница Републике Српске, тако и приликом увоза и извоза. Одговорност ветеринара на терену је основа за увођење реда, уз подршку општинске и републичке инспекције. Казне за одгајиваче, месаре и ветеринаре који не поштују законске прописе треба да буду јасне, оштре, спроводљиве и да се примењују. Једино тако можемо да дођемо до правих резултата, не због Европске уније, већ због нашег здравља и здравља наше деце.

Кључне речи: контрола кретања, ветеринарска инспекција, Европска унија.

S. Rosić-Banjanin²

VETERINARY SERVICES OF THE REPUBLIC OF SRPSKA VS. CANADA

Abstract

We are at the crossroads of veterinary service in the Republic of Srpska (RS). The European Union (EU) continues to push us to follow their standards, especially in the area of animal trade both within and across the borders of the RS. The responsibility of the veterinarian working with the farmer is paramount for the control of animal trade, but not without support of the regional and national

---

¹ Ветеринарска амбуланта са апотеком „Самсара“ д.о.о. Приједор, П. П. Његоша 7,

² Приједор.

MSc, DVM, Veterinary practice with pharmacy “Samsara”, P.P. Njegoša 7, Prijedor.

veterinary inspection. Penalties for farmers, butchers and veterinary officers who avoid or break the law should be clear, steep, applicable, and followed. It is the only path to real results, not for the sake of EU, but for the sake of our health and that of our children.

Keywords: animal trade, veterinary inspection, European Union.

УВОД

Република Српска (РС) је млада држава са ветеринарима много старијим од себе и са ветеринарском службом која пролази кроз „транзицију“ регионалних балканских земаља некадашње СФРЈ. Од завршетка ратних сукоба, ветеринарска служба РС је прошла кроз процес приватизације, по западном принципу „ако ниси вук онда си овца“. И док су се неке колеге одлично снашле у новом светском поретку, други су свој неуспех приписивали свеопштој неправди коју су балансирали са оне стране закона.

У међувремену, са друге стране океана, земље Северне Америке у последњих 20 година доживљавају еномни развој ветеринарске службе, која досеже врхунац медицине о којој хумана медицина Балкана може само да сања. Међутим, то северноамеричко и западноевропско ветеринарско пролеће је строго ограничено на такозвану „малу“ праксу и велике градове које је здрав разум одавно напустио и где се богатство мери висином рате отплате кредита.

Како поредити две толико далеке и толико различите државе? Да ли је уопште могуће сагледати ветеринарску службу *per se* или је овај рад дужан да уђе и мало дубље у неке друге теме?

МЕТОДЕ РАДА

Лично искуство

Рођена сам у Београду, 1977. године за време СФРЈ и неких тадашњих закона и државне ветеринарске службе. Тада ми се чинило типично, а из данашњег угла, врло привилеговано и размажено детињство, са расним кућним љубимцима и кумом ветеринарком. Ратна дешавања на Балкану са почетка 1990-их се у Београду одражавају у економском смислу, и моји родитељи, у жељи за срећенијим животом предају папире за Канаду. Нисам била одушевљена, али у Канаду одлазим са 16 година и жељом да се уклопим. Дипломирам зоологију и животињску физиологију на Универзитету у Торонту (2000), те године када Факултет ветеринарске медицине Универзитета у Гвелфу не прима студенте. Да бих избегла живот у леру, уписујем магистарске студије на Кате-

дри за физиологију медицинског факултета Универзитета у Торонту, током којих доживљавам приватни преврат, који поново одлаже упис на ветерину. Баш када сам мислила да ми животни сан измиче ван домашаја заувек, на последњу карту, али у првој класи, уписујем Факултет ветеринарске медицине у Гвелфу 2004. године. Током ветеринарских студија стажирам у OIE-у у Паризу 2006. године у канцеларији за интернационалну трговину (International Trade Department), а 2007. године у Приједору се први пут сусрећем са ветеринарском службом Републике Српске, где одрађујем обавезну праксу у ВС „Алфа-Вет“ Приједор. Из личних убеђења, на последњој години ветеринарских студија, проводим време са ветеринарским инспектором у Канадској агенцији за инспекцију хране (Canadian Food Inspection Agency, CFIA) обилазећи клаонице у околини Торонта, као и колегама дипломираним ветеринарима који раде по прихватилиштима за животиње у Торонту (Toronto Animal Services). По завршетку студија (2008), запошљавам се у клиници за мале животиње (East York Animal Clinic) у Торонту, а 2009. године долазим у Републику Српску. Прво се запошљавам у ВС „Нова-Вет K&K“ у Омарској, а потом оснивам ветеринарску амбуланту са апотеком „Самсара“ у Приједору (2012). Од почетка 2013. године, ВА „Самсара“ је у Регистру овлашћених ветеринарских организација за спровођење обавезних ветеринарских мера који води Мини-

старство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске.

Законски акти

Листа закона и докумената везаних за ветеринарску службу у Републици Српској (БиХ) и Канади:

Закон о ветеринарству РС (“Сл. глас. РС” 42/08; “Сл. глас. РС” 6/12);

Кодекс ветеринарске етике (Вет. комора РС, 2002);

Закон о ветеринарско-медицинским производима (“Сл. глас. РС” 71/12);

Правилник о ближим условима које морају испуњавати ветеринарске станице, амбуланте, апотеке и друге службе које обављају послове ветеринарске дјелатности (“Сл. глас. РС” 21/95);

Правилник о заштити животиња за држање и условима које морају да испуњавају објекти за држање животиња (“Сл. глас. РС” 93/12);

Правилник о обиљежавању и контроли кретања животиња у БиХ (“Сл. глас. БиХ” 13/10; 79/10; 25/11; 103/11; 41/12);

Закон о заштити и добробити животиња (“Сл. глас. РС” 111/08);

Правилник о поступку додјеле овлашћења за спровођење обавезних ветеринарских мјера и поступку уписа у регистар овлашћених ветеринарских организација (“Сл. глас. РС” 87/12);

Одлука о заразним болестима животиња (“Сл. глас. БиХ” 44/03);

Наредба о мјерама контроле заразних и паразитарних болести животиња и њиховом спровођењу и финансирању у 2013. години (“Сл. глас. БиХ” 6/13);

Закон о ветеринарима Онтарија (Veterinarians Act R.R.O. 1990);

Закон о канадској Агенцији за инспекцију хране (Canadian Food Inspection Agency Act S.C. 1997, с. 6);

Закон о храни и лековима (Food and Drugs Act R.S.C 1985 с. F-27);

Закон о здрављу животиња (Health of animals act S.C. 1990, с. 21);

Кривични закон Канаде (Criminal Code of Canada RSC 1985, с. C-46);

Закон о инспекцији меса (Meat Inspection Act RSC 1985, с.25 (1st Supp.));

Закон о инспекцији риба (Fish Inspection Act RSC 1985, с. F-12);

Закон о административним монетарним казнама у пољопривреди и агро-храни (Agriculture and agri-food administrative monetary penalties act SOR/2000-187).

РЕЗУЛТАТИ

Imperare sibi maximum imperium est

Приликом писања закона, као и приликом читања истих, јасно је да је у сржи скоро сваког закона здрав разум, како канадских, тако и закона Републике Српске. И када циљ не би био новац, већ квалитетно одрађен посао, било би једноставно написати законе и поштовати их. Нажалост,

људска похлепа је довела до трошења непотребних ресурса на заштиту од самих себе. Не смемо да дозволимо да због краткорочног интереса појединца, губи читава струка дугорочно.

Потребно је да сваки појединац почне од себе: помоћни радник или ветеринарски техничар не може и не сме да ради преглед меса на *T. spiralis*, ветеринарски техничар не може и не сме да лечи животиње (лечење обухвата преглед, постављање дијагнозе, интервенцију, прописивање и употребу лекова); доктор ветеринарске медицине не сме да обезбеђује лекове ветеринарским техничарима или држаоцима животиња без претходног ветеринарског прегледа пацијента; доктор ветеринарске медицине са положеним стручним испитом има права да самостално лечи животиње, али ако физички не обавља обавезне мере, онда не сме ни да учествује на подели терена са својом дипломом; ветеринарски инспектор не може да ради преглед меса на *T. spiralis* у слободно време трихиноскопијом. Ово су само неки од примера који се сусрећу у ветеринарској пракси у Републици Српској, а обухватају све нивое ветеринарске службе. Ако чекамо да нас за ове прекршаје ухвати ветеринарска инспекција пре него што себе зауставимо, онда немамо права да се жалимо кад нас та иста инспекција казни за нешто неозбиљно, а видљиво, јер држава очекује свој део. Није реално очекивати да се за кратко време доведе све у ред, и не може појединац

да очекује да ће од сутра радити све како треба, али ако нам је у циљу да имамо солидну и поштовану струку, онда морамо прво ми да почнемо да је поштујемо.

Није потребно да свако седне и прочита све законе, али неопходно је да их знају и разумеју оне колеге које се упусте у отварање приватних амбуланти и станица. Такође, те исте колеге су дужне да о законима који се тичу посла који се обавља у ветеринарској организацији обавесте запослене и предузму мере како би се поштовала добра ветеринарска пракса. Члан 47. Закона о ветеринарству описује сврху ветеринарске делатности и сваки доктор ветеринарске медицине и ветеринарски техничар су дужни да знају основе овог закона. Уз то, сви запослени у ветеринарској организацији су дужни да врше међусобну контролу и едукацију, јер је то једини начин да ветеринарска служба опстане и буде квалитетна.

Део ветеринарске службе чине и колеге ветеринарски инспектори, чија је дужност да проверавају како ветеринарску службу, тако и пољопривредну производњу и трговину. Као колеге којима је дата привилегија да уводе ред и закон, они сами не смеју да крше закон. Најбољи вођа је онај који својим поступцима даје пример осталима. Ветеринарски инспектор који не поштује своју позицију, сам себи ствара више посла.

Ветеринарска комора Републике Српске има стратешки важан положај у ветеринарској струци. Поред постављања стандарда ветеринарске струке описаних у Кодексу ветеринарске етике, ВК РС представља везу између свих доктора ветеринарске медицине у Републици Српској. ВК РС је дужна да својим радом оправда свој положај и да заштити и себе и своје чланове кроз поштовање својих кодекса. Ресор за ветеринарство при Министарству пољопривреде, шумарства и водопривреде РС и Инспекторат РС треба да размисле о преношењу дела своје одговорности на ВК РС кроз законску регулативу.

Ресор за ветеринарство при Министарству пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске, као и Канцеларија за ветеринарство при Министарству спољне трговине БиХ имају троструку улогу у ветеринарској служби Републике Српске. Прво, кроз израду закона и правилника имају позицију вође ветеринарске службе РС. Друго, како би њихови правилници и закони имали смисла у оквиру свеопште економске ситуације у РС, ове две канцеларије су дужне да прикупљају повратне информације са терена. Закони написани без реалног увида у ситуацију на терену стварају немогућу мисију, па имају репулсивно дејство чак и на поједнице који би волели да раде по закону. Трећа улога је политичке природе и везана је за одржање интегритета Републике Срп-

ске у склопу европских интеграција Босне и Херцеговине.

За разлику од Републике Српске, ветеринарска служба у Канади се првенствено базира на међусобној контроли колега, као и заштити корисника ветеринарских услуга, док је ветеринарска инспекција искључиво на државном нивоу и примарно се бави контролом хране животињског порекла и међународном трговином.

Контролу саме ветеринарске службе врше ветеринарске коморе на нивоу провинција (нпр. College of Veterinarians of Ontario), које су дужне да издају и продужавају лиценце. Кршење ветеринарског етичког кодекса, као што је издавање лекова без претходног ветеринарског прегледа, санкционише се путем укора или одузимања лиценце, уколико ветеринарска комора добије притужбу на рад неког од доктора ветеринарске медицине. Саморегулација за професију значи две ствари. Прво, ветеринари су укључени у процес одређивања правила која регулишу професију и друго, ветеринари су одговорни за сопствено понашање, а ветеринарска комора пружа помоћ и надзор. Улога и ауторитет ветеринарске коморе је уређена Законом о ветеринарима (1990). Ветеринарска комора је задужена и за акредитацију ветеринарских организација. Финансирање ветеринарске коморе је базирано на плаћању годишње чланарине, која се разликује у зависности од врсте лиценце коју ветеринар поседује.

Ветеринари који раде као ветеринарски инспектори имају другачију врсту лиценце од ветеринара који се баве лечењем животиња и, поред Закона о ветеринарима, морају да поштују Закон о Агенцији за инспекцију хране (1997). Уколико ветеринарски инспектор уочи неправилности, прописане казне се разликују по тежини прекршаја и више су ако је починилац зарадио новац на основу прекршаја. Такође, тежина прекршаја се мери и са претходним прекршајима ако их има, као и са намером, немаром, могућом или почињеном штетом. Државни ветеринарски инспектори контролишу и колеге ветеринаре уколико њихова ветеринарска делатност утиче на квалитет људске хране или на здравље људи (Закон о здрављу животиња, 1990).

ДИСКУСИЈА

„Ја рекох и душу спасих“

Није реално правити поређење између ветеринарске службе Републике Српске и Канаде. То подсећа на поређење између детета и одрасле особе. Канада је последњи пут ратовала на својој територији 1812. године, против Сједињених Америчких Држава, а конфедерација је створена 1862. године, како би се уједињењем заштитили од јужних суседа. Па ипак, ни данас нема систем који омогућава праћење животиња „од штале до тањира“. Да ли је могуће да тако уређена земља, са тако поштенем владом, становништвом, и ветеринарском слу-

жбом није била у могућности да постави здравље људи на прво место, или то никад и није био циљ.

Супротно домаћем веровању, канадски закони су створени да заштите државу од нежељеног криминала и скупих судских поступака. Контрола и инспекција је фокусирана на послове у којима постоји могућност високе зараде. За финансијски незанимљиве ситуације, са малом количином ризика, инспекција у Канади није заинтересована и оставља одговорност на појединцу. Одличан пример је вакцинација против беснила, где, иако Закон налаже вакцинацију против беснила на годишњем нивоу, ветеринари нису дужни да пријаве власнике паса који то нису урадили, а шанса да власник пса наиђе на контролу током шетње или код куће су минимални. Пријава паса и вакцинација против беснила је дужност власника и уколико непоштовање Закона исплива када пас угризе појединца, казна спада на терет власника.

У интересу канадске државе није ни добробит животиња, јер једина законска одредба везана за заштиту животиња датира из 1892. године и по њој су животиње власништво, а казне одредбе се свде на исте као и за уништавање нечијег телевизора, аута и слично (Кривични закон Канаде, 1985). Јачина одређених групација, као што су пољопривредници или ловци, одражава се сваки пут када љубитељи животиња покушају да заштите

животиње кроз предлоге о измени и допуни канадског Кривичног закона.

Принцип међусобне контроле и личне одговорности није специфичан за ветеринарску службу, већ је део канадског школовања, где професори не троше време на контролу ђака и студената. Преписивање је декларисано као прекршај који угрожава друге ђаке и студенте, и очекује се од колега да пријаве превару и преписивање како би себе заштитили од нелојалне конкуренције.

Насупрот канадској уређеној држави, где држава регулише све где може добро да заради, а заштиту оставља појединцу, ако је за то финансијски способан, у Републици Српској стање и није тако лоше. Рат је уништио ред и закон какав је постојао раније, а током ратног безакоња дошли су „нови суци у Бањој Луци“, којима треба времена да доведу земљу у нови ред и закон. У природној жељи за успехом, већина људи је спремна да заобиђе закон у нади да неће бити откривени, а држава, саткана од истих таквих, интервенише само тамо где највише губи. Као ђаци у нашој, а не канадској школи, сви против професора. И док варају прво себе, па државу, сањају о некој бољој држави, било којој, само не овој. И сутра би, када би их само пустили, живели тамо негде, и поштовали тамо неки закон, јер имају погрешну преамбулу да је тај туђи закон створен да њих заштити.

ЗАКЉУЧЦИ

Треба да одлучимо шта нам је циљ, здравље нас и наше деце, или уређена држава која у процесу уређења губи потпуни смисао живота. Доктори ветеринарске медицине у Републици Српској не поштују своју службу, а очекују од других поштовање. Не треба очекивати од тако младе државе да буде довољно организована да нас заштити од самих себе. То не раде ни државе десет пута старије од наше. Колегијалност се не мери прикривањем и заташкавањем лоше ветеринарске праксе, већ спровођењем службе која не дозвољава да послови везани за здравље животиња, а самим тим и здравље људи, пролазе неконтролисано.

ЛИТЕРАТУРА

1. Анон. (1985): *Кривични закон Канаде* (Animal Cruelty Section of Criminal Code of Canada RSC 1985, с. С-46), www.laws-lois.justice.gc.ca
2. Анон. (1985): *Закон о храни и лековима* (Food and Drugs Act R.S.C. с. F-27), www.laws-lois.justice.gc.ca
3. Анон. (1990): *Закон о здрављу животиња* (Health of animals act S.C. с.21), www.laws-lois.justice.gc.ca
4. Анон. (1990): *Закон о ветеринарима Онџарија* (Veterinarians Act R.R.O. Regulation 1093). www.e-laws.gov.on.ca
5. Анон. (1995): *Правилник о ближим условима које морају испуњаваати ветеринарске станице, амбуланџе, ајошеке и групе службе које обављају послове ветеринарске гјелайности*. „Службени гласник Републике Српске“ 21, 580–586.
6. Анон. (1997): *Закон о Канадској ајенцији за инсјекцију хране* (Canadian Food Inspection Agency Act S.C., с.6). www.laws-lois.justice.gc.ca
7. Анон. (2002): *Кодекс ветеринарске еџике*. Општи акти Ветеринарске коморе Републике Српске, www.vetkom.rs.ba
8. Анон. (2008): *Закон о зашџиџи и добробџи животиња*. „Службени гласник Републике Српске“ 111.
9. Анон. (2008): *Закон о ветеринарсџву у Реџублици Срџској*. „Службени гласник Републике Српске“ 42: 2–19.
10. Анон. (2012): *Закон о измјенама и доџунама Закона о ветеринарсџву у Реџублици Срџској*. „Службени гласник Републике Српске“ 6, 59–64.
11. Анон. (2012): *Закон о ветеринарско-медицинским ѳроизводима*. „Службени гласник Републике Српске“ 71, 30–43.
12. Анон. (2012): *Правилник о ѳосџуџу доџеле овлашћена за сџровођење обавезних ветеринарских мјера и ѳосџуџу уџиса у реџисџар овлашћених ветеринарских орјанизација*. „Службени гласник Републике Српске“ 87, 18–23.
13. Анон. (2012): *Правилник о зашџиџи животиња за држање и условима које морају да испуњавају објекџи за држање животиња*. „Службени гласник Републике Српске“ 93.